

Amerika is al bijna een bananenrepubliek

Voor mijn stukken bezoek ik geregeld bananenrepublieken die berucht zijn om hun inkomensongelijkheid. In sommige daarvan schrokt 1 procent van de bevolking 20 procent van de nationale cake naar binnen.

Amerikanen hoeven echter niet naar verre landen te reizen voor zulke roofzuchtige ongelijkheid. Bij ons is hetzelfde aan de hand – een situatie die na de Congresverkiezingen van vorige week nog kan verergeren.

De rijkste 1 procent van de Amerikanen vergaart nu 24 procent van het nationale inkomen. Dat was in 1976 9 procent. Zoals Timothy Noah onlangs constateerde in het online magazine *Slate* heerst in de VS mogelijk een grotere ongelijkheid dan in traditionele bananenrepublieken als Venezuela, Nicaragua en Guyana.

Bestuursvoorzitters van de grootste Amerikaanse bedrijven verdienden in 1980 gemiddeld 42 maal het gemiddelde inkomen. In 2001 was dit toegenomen tot 531 keer modaal. Schokkender nog: van 1980 tot 2005 kwam in de VS meer dan 80 procent van de loonsverhogingen terecht bij de rijkste 1 procent.

Dit is de achtergrond van een van de felste debatten die worden gevoerd sinds de verkiezingen: tot waar moet je de belastingverlaging uitbreiden die de regering-Bush invoerde voor de rijkste 2 procent van de Amerikanen?

Democraten en Republikeinen zijn het eens over een belastingvoordeel voor iedereen, hoe rijk ook, voor de eerste 250 duizend dollar (181 duizend euro) die ze verdienen. Republikeinen willen echter belastingverlagingen voor nog hogere inkomens.

De rijkste 0,1 procent in de VS krijgt van Obama een belastingvoordeel van 61 duizend dollar. Van de Republikeinen zouden ze 370 duizend dollar krijgen, volgen het onafhankelijke Tax Policy Center. Dat levert maar een geringe impuls op voor de economie, omdat de rijken hun belastingvoordeel zelden uitgeven.

Nu de werkloosheid 9,6 procent bedraagt, zou het dan niet verstandiger zijn de werkgelegenheid te stimuleren? Het geld kan bijvoorbeeld worden ingezet om ontslag van leraren te voorkomen. Of voor het programma dat werklozen aan werk helpt die hun baan verloren doordat bedrijven naar de lagelonenlanden

Barack Obama

Foto ANP

verhuisden. Dit Trade Adjustment Assistance Programme wordt per 1 januari opgeheven, tenzij het Congres ingrijpt.

De keuze is dus: willen we de werklozen helpen of de zillionaires?

Als de Republikeinen zich, overigens terecht, zorgen maken over het begrotingstekort, waarom propageren ze dan twee zaken die dit tekort in tien jaar 800 miljard dollar doen toemenen, namelijk belastingverlaging voor de allerrijksten en terugdraaien van de hervorming van de gezondheidszorg?

Vroeger accepteerden we een ongemakkelijk niveau van ongelijkheid, omdat dit gepaard zou gaan met economische groei. Maar er zijn aanwijzingen dat de huidige ongelijkheid de economische groei afremt. Wetenschappers, die onlangs de bevolking van 50 staten en de 100 dichtst bevolkte districten onderzochten, constateerden dat de regio's waar de ongelijkheid toenam de meeste faillissementen kende. Hun uitleg: als de ongelijkheid groeit, nemen de rijken hun winsten, waarna ze ze nog groter villa's en auto's kopen. Degenen net daaronder proberen ze bij te houden, maken hun spaargeld op of steken zich in de schuld, waardoor een financiële crisis naderbij komt.

Een ander gevolg van groeiende ongelijkheid was een toename van het aantal scheidingen, constateerden ze ook – een bewijs dat naast de economie ook de menselijke waardigheid in het geding is.

Laten we dus, nu de verkiezingen voorbij zijn, de inkomenskloof niet groter maken. Wij Amerikanen zitten nu al op een bananenrepubliekpunt, met een ongelijkheid die zowel economisch ongezond is als moreel weezinwekkend.

Nicholas D. Kristof is columnist van *The New York Times*.